

UNITÁRIUS ÉLETT

XXXIV. ÉVFOLYAM, 4. SZÁM

1980. JÚLIUS—AUGUSZTUS

A Kálvin téri református templom

A mohácsi vész után a pesti református egyház hamar megalakult. A 150 éves török uralmat és az azt követő Habsburg elnyomást végigszenvedték.

Az 1731-ben kibocsátott türelmi rendelet után kezdtek a templom építésével foglalkozni. 1830-ban, 150 esztendővel ezelőtt épült fel az akkori Széna téren a városfalakon kívül, az első pesti református templom. *Boráros János* bíró javaslatára telket kaptak Pest városától. Tízezrek adakoztak: pénzt, fuvar, téglát, szénát... írja a 150 éves templom krónikása, *Bottyán János*, a másfél százados történetet megörökítő füzetében. 1838 márciusában a dunai árvíz idején e templom sok száz embernek nyújtott menedéket.

A templomépítés és a mellette levő iskola és a teológiai akadémia létesítője, *Török Pál* lelkész, később püspök (1839—1883) önzetlen támogatója volt a Budapesten tartott első unitárius istentisztelet létrejöttének. *Ferencz József* unitárius püspök (1876—1928) *Emlékeimből* című kis füzetében erről így emlékezik: „1848 és 1867 után sok unitárius költözött Pestre. A kultuszminisztériumba tanártársamat, *Buzogány Áront* nevezték ki titkárnak, aki korábban lakásán már tartott házi istentiszteleteket, 1869-ben az ő fia megkeresztelésére én mentem fel Budapestre, én tartottam ott az első nyilvános istentiszteletet a reformátusok tanácstermében, amelyet *Török Pál* ref. püspök rendelkezésemre bocsátott, sőt a templomot is felajánlotta e célra, de én azt, tekintettel számunk csekély voltára, megköszöntem, s nem fogadtam el. Soha sem felejttem el, hogy mily kedvesen fogadott *Török Pál*,

az úri szentvacsora kiszolgáltatásához megkívántató Klenodiumokkal is kedveskedett...”

Vagyis: *Ferencz József* akkor kolozsvári unitárius pap és tanár az ev. reformátusok tanintézetének tanácstermében tartotta az első nyilvános unitárius istentiszteletet Pesten. Az akkor mondott ima, beszéd és agenda egy húsz oldalas füzetben megjelent Pesten 1869-ben *Rudnyánszky Béla* nyomdájában, s az könyvtárunknak kedves darabja. Az első istentisztelet tartott beszéd tárgya „A kereszténység ismertető jegyei”. Alapigéje az efézusi levél 2, 19-ből: „Iminár nem vagytok jövevények és zsellérek, hanem a szenteknek polgártársai”.

Bartók Béla főgondnokkal örömmel és hálával vetünk részt a Kálvin téri templom felszentelésének 150. évfordulója alkalmával tartott ünnepi istentiszteleten, melyet *dr. Tóth Károly* püspök tartott. Az ünnepélyen *dr. Ritoók Zsigmond* főgondnok emlékezett meg az újjáépítés munkájáról, és *Kelemen Lajos*, a Fővárosi Tanács általános elnökhelyettese is felszólalt, méltatva e templomnak fővárosunk történetében kiemelkedő jelentőségét.

A Kálvin téri gyülekezet presbitériumának az ünnepélyt követő és a Ráday Kollégiumban tartott ebédjén — többek között felszólalt *dr. Ferencz József* püspökünk is, aki fentiekre emlékezve, hálás szívvel mondott köszönetet az egykori testvéri segítségért, és kérte Isten áldását a Kálvin téri gyülekezet mai munkásaira.

A hidépítés fontosságát

hangsúlyozta *Miklós Imre* államtitkár, az Allami Egyházügyi Hivatal elnöke, amerikai útjáról való hazatérése után, az egyik egyházi hetilapnak adott nyilatkozatában.

Megállapította, hogy az út legjelentősebb eredménye az volt, hogy jó alkalom volt a kölcsönös eszmecserére és egyházpolitikánk jelentősebb vonásainak a megismertetésére.

Miklós Imre államtitkár, jelentős nemzetközi és felekezeti egyházi szervezetekben, egyetemeken, egyházi központokban és hivatalos személyiségekkel történt találkozására rendjén elsősorban fentieket hangsúlyozta. A béke építése, mely államunk politikájának is alapja, az egyházi munkának is jelentős része és e téren a hazai egyházak adott lehetőségeik keretében egyre gyarapodó mértékben végeznek jó szolgálatot.

Ha a főútvonalakon a kapcsolatok ápolása néha akadózik, akkor a „kishajókkal” való fenntartás igen jelentős. E szellemben készülődünk Helsinkiben örökségben előrelépésre, a soronkövetkező madridi találkozón.

A dialógust a különböző felfogást valló emberek, csoportok és egyházi közösségek munkájában folytatni kell és lehet is.

Bartók Béla főgondnok kitüntetése

Az Országos Béketanács eredményes munkássága elismeréséül, melyet egyházunk főgondnokaként, az állam és az egyház közötti jó és eredményes viszony ápolásában végzett, *Bartók Béla* főgondnokunknak az Országos Béketanács Kitüntető Jelvényét adományozta, melyet az Országos Béketanács székházában *Sebestyén Nándorné* elnök ünnepi beszéde után *dr. Kovács Béla* főtítkár adott át jún. 11-én.

Bartók Béla főgondnokunk a XI. kerületi Tanács Helytörténeti Bizottsága elnökeként is értékes társadalmi munkásságot fejt ki, és felelős részt vállalt a legutóbbi országgyűlési képviselői és tanácsai választások megfelelő előkészítéséből is Budapest legnépesebb kerületében, a XI.-ben, melynek hosszú évtizedek óta lakója.

A „Képes Újság” c. hetilap jún. 21-i száma fényképen bemutatja főgondnokunkat és *dr. Kovács Béla* főtítkárt a kitüntetés átadása és átvétele percében.

Dr. Horváth Richárd

1906—1980

Dr. Horváth Richárd templomigazgató, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának tagja, országgyűlési képviselő, a Hazafias Népfront és az Országos Béketanács vezetőségi tagja, a katolikus papok békebizottságának főtárgyalója, a Katolikus Szó főszerkesztője, életének

74. évében hosszú, de türelemmel viselt szenvedés után elhunyt.

Kezdetől fogva részt vett a békemozgalomban és példaadó munkálkodásával előharcosa volt az állam és a katolikus egyház között 1950-ben aláírt egyezménynek.

Meleg barátságot tanúsított a nem katolikus egyházak munkája iránt és kiváló tanári és mélyen hívő emberi lelkéből barátságot sugárzott azok felé, akik munkájuk révén kapcsolatba kerültek vele.

Temetésén a Farkasréti temetőben dr. Lékai László bíboros, esztergomi érsek búcsúztatta. Társadalmi munkásságának érdemeit dr. Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke méltatta, Mag Béla kanonok a barátok és a közvetlen munkatársak részvételével tolmácsolta. A temetési szertartáson részt vett a katolikus püspöki kar, valamint a többi keresztény egyház képviselője, köztük püspökünk is.

„Nekünk a történelmi Jézus az élő példa”

Már két éve behatóbban foglalkozom Szabolcs-Szatmár megye beregi és szatmári falvainak vallási életével, különös tekintettel az újabb felekezetek kialakulására és fejlődésére. Külön tanulmányt szeretnék írni a racionális istenhit igényének a feléledéséről és a beregi unitárius szórvány életéről. Mi indított mégis e cikk megírására? Nemrég olvastam a Világosság c. materialista világnézetű folyóiratunkban két cikket, amely a nyugatnémet kereszténység vallásosságával és egyházi életével foglalkozik. Meglepő, hogy igen sok megállapítás és statisztikai adat megközelítőleg egyezik a szűkebb szülőföldemen, a beregi részen végzett kutatásaim és felméréseim tapasztalataival.

A Világosság ez évi januári száma közöl egy hamburgi levelet. Ez a levél igen fontos jelenségre hívja fel a figyelmünket. Küng professzort és holland kollégáit „az arianizmushoz közelálló nézetei miatt” eretnekgyanusnak minősítette a vatikáni rádió. Az a bűnük, hogy szabadgondolkodású emberek. Nem hisznek Krisztus kettős természetében, támadják az egyházi felsőbbséget, amely fenntartja a jogot, hogy az evangéliumot idejétmúlt szellemben, céljai érdekében felhasználja. Küng professzor és társai nemcsak a nyugatnémet és a holland szabadgondolkodású keresztények szószólóiként léptek fel. Long manchesteri unitárius dékán szavaival élve, az „unitarizmus igazolódik” az egész világon. Az unitarizmus valóban a jövő vallása. Ezt a tényt mind a nyugatnémet, mind a saját beregi felmérésem adataival alá lehet támasztani.

Figyelemreméltónak tartom a Világosság április havi számában közölt nyugatnémet statisztikai adatot, amely a Jézus személyével kapcsolatos nézeteket összegezi.

Ezek szerint Jézus személyével kapcsolatosan már csak minden harmadik nyugatnémet ember gondolkodik úgy, ahogy az evangélikus és katolikus egyház tanítja. „Jézus csak ember volt, de nagy ember, aki az embereket jóra akarta vezetni. Ezért számomra még ma is példakép lehet.” Ez a szabadszellemlű nyugat-európai gondolkodásmód kísértetiesen egyezik az álta-

lam jól ismert beregi fiatalság 18—25 év közötti képviselőinek nézetével. Jézust ők is nagy egyéniségnek, az emberiség jótévőjének tekintik, aki a legtökéletesebben megértette Isten üzenetét és más próféták törekvéseit. Lényegében megteremtette az új, az igazi életért küzdő embert. Az egyházat, akár csak a nyugatnémet fiatalok többsége, már megmerevedett, elavult dogmákkal dolgozó intézménynek tekintik, ahol nem tudják kiélni saját lelki igényüket. A hagyományos liturgiai és szertartási keretek között csak vegetálnak.

A különböző felekezeti szertartásokat már csak formaságnak tekintik.

Csak szokásból vagy hagyományból járnak templomaikba. Sajátos jelenség, hogy a beregi fiatalok közül jó néhányan áttértek az unitárius hitre. A következő meglepő egyezés a nyugatnémet és az általam végzett felmérés között az, hogy az érettségizett fiatalok között többen akadnak, akik szükségét érzik egy modern vallási közösségnek, s az egyéni felfogású lelki kielégülésnek. A történelmi Jézus sokkal többet jelent a mai fiataloknak a teológiai Krisztusnál. Long unitárius professzor angliai tapasztalatai idehaza, hazánk keleti szögletében is beigazolódtak.

Felhős Szabolcs

ACTA LITTERARIA

Academiae Scientiarum Hungaricae

A Magyar Tudományos Akadémia fenti címen idegen nyelvű irodalomtörténeti folyóiratot ad ki, melyben tudományos értekezéseket közöl a magyar és az európai irodalomtörténet tárgykörében, s ennek keretében a magyar és az európai irodalmak kapcsolatairól, a magyar írók és költők világirodalmi helyéről és jelentőségéről, beszámol kutatásaink eredményeiről, könyvismertetéseket közöl.

Évente egy kötet jelenik meg. Az 1979. évi kötet nemrégiben jelent meg 192 oldalon. A kötet főszerkesztője Tolnai Gábor akadémikus.

E kötetben a Krónika rovatban három unitárius vonatkozású írás jelent meg. Dán Róbert kandidátus angol nyelvű „Antitrinitarianism in the Second Half of the 16th Century” c. beszámolójában az 1979. május 15—19. napjain Siklóson tartott nemzetközi kollokviumról számol be. Németh S. Katalin német nyelvű tanulmányt közöl „Die Disputation Fünfkirchen” — Pécsi disputa címen, melyet 1979. május 17-én a Siklóson tartott konferenciának Pécsen tartott vándorgyűlésén a több mint másfél évszázadon át az unitáriusok birtokában volt, mai katolikus Mindszentek kápolnában olvasott fel.

Fabiny F. Tibor tanár angol nyelvű „Accounts and Images of English Unitarians on Transylvania,

Three Visits: 1859—1879” című 14 oldalas írásában, mely egy nagyobb tanulmányának része, beszámol az angliai unitáriusok három, 1859—1879 között Erdélyben tett látogatásáról. Ismerteti Alfred Steinthal liverpooli unitárius lelkésznek, részben Kossuth megbízása alapján tett látogatását, majd a John James Tayler, az akkor Londonban működött Manchester College tanárát, aki 1868-ban részt vett a magyar unitárius egyház Kolozsvárt és Tor-dán tartott jubileumi ülésén, és arról részletes beszámolót írt. Végül eimondja, hogy 1879-ben a Dávid Ferenc halála 300. évfordulóján tartott emlékszinatra az angol unitáriusok két képviselőt küldtek Alexander Gordon és Andrew Chalmers személyében, akik hosszabb cikkben számoltak be tapasztalataikról.

A szerző, összevetve az 1859. és 1879. között tett három látogatásról szóló beszámolókat, megállapítja, hogy az Erdélyben lakó népek életében ezen idő alatt is radikális változások történtek. Ezek a férfiak az angol unitáriusok képviselőiként látogattak Erdélybe. Beszámolóik világosan bizonyítják azt, hogy az unitarizmus, mint a liberális gondolat vallásos kifejezése, katalizátori szerepet töltött be az angol nyelv és kultúra kelet-közép-európai terjesztésében.

Megújult felelősséggel

Június 27-én a Magyar Népköztársaság Országgyűlése alakuló ülést tartott Budapesten. Az összegyűlt 352 képviselőt Losonczi Pál az Elnöki Tanács elnöke üdvözölte, majd javaslatára dr. Pesta Lászlót választották korelnökké. Köszöntötte a régi és az új képviselőket, köztük Kádár Jánost és néhány társát, akik vele együtt az 1945-ös országgyűlés első ülésének óta változatlanul bírva választóik bizalmát a legrégebbiek közé tartoznak.

Az országgyűlés megválasztotta tisztségviselőit. Elnöké újra Apró Antal választották, alelnökök: Péter János és Cservenka Ferencné. A mandátumvizsgáló Bizottság elnökének Barcs Sándornak jelentéséből idézünk néhány jellemző adatot. A 30 éves és annál fiatalabb képviselők száma 37-ről 44-re emelkedett. Ugyancsak növekedett az asszonyok és a leányok száma is, 101 helyett ma 106-an vannak. Ebben az országgyűlésben már 210 képviselőnek van egyetemi vagy azzal egyenértékű főiskolai képesítése. A 352 képviselő közül 124-en új képviselők, akik első ízben kapcsolódnak be a parlament munkájába.

Megválasztotta az országgyűlés az Elnöki Tanácsot, melynek elnöke ismét Losonczi Pál, alelnökök Gáspár Sándor és dr. Trautmann Rezső. Az Elnöki Tanács titkára: Katona Imre, tagjai: Barcs Sándor, dr. Bartha

Tibor, Bánáti Gézané, Bíró Imre, Dési Zoltánné, Erdei Lászlóné, Györe Sándor, Horváth Sándorné, Kádár János, Kállai Gyula, dr. Nagy Sándor, Nánási László, Németh Károly, dr. Petri Gábor, Pióker Ignác, Uszta Gyula és dr. Vida Miklós.

Az Elnöki Tanács javaslatára az országgyűlés összevonta a Kulturális és Oktatási Minisztériumot, Művelődési Minisztérium néven. A kormány elnökévé ismét Lázár Györgyöt választották meg. A Minisztertanács elnökhelyettesei: Aczél György, Borbándi János, Faluvégi Lajos és Marjai József. A kormány tagjai között néhány változás történt. Új tagok Faluvégi Lajos, aki pénzügyminiszterből elnökhelyettes lett, dr. Hetényi István lett a pénzügyi, dr. Horváth István a belügyi és Vánca Jenő a mezőgazdasági és élelmiszerügyi tárca vezetője. A Legfelsőbb Bíróság új elnöke dr. Szilbereky Jenő, a legfőbb ügyész újra dr. Szijártó Károly lett.

A kormány nyugalomba vonult tagjait az Elnöki Tanács kitüntette. A nem könnyű időben megújult felelősséget vállaló képviselőket, a tanácsstagokat, a kormány tagjait mi is tisztelettel köszöntjük és kívánjuk, hogy szolgálatuk hazánk előmenetelét és a béke ügyét erősítse.

— 17 —

Enyhülés és bizalomkeltés

A KBK májusban Budapesten az Ökumenikus Tanács meghívására nemzetközi szemináriumot rendezett a következő témáról: „Enyhülés és bizalomkeltés 1980-ban; ennek szükségessége, lehetősége és kilátása; az egyházak és az egyes keresztények feladatai a helsinki konferencia Madridban megrendezendő második utókonferenciájának az előkészítésére”. A szemináriumon a világ különböző országaiból 65 meghívott volt jelen. Az ülésen dr. Petrán János magyar nagykövet előadást tartott „A nemzetközi helyzet Madrid előtt” címen.

A résztvevők egyhangúlag a következőket állapították meg:

- A béke mai veszélyeztetettsége még szükségesebbé teszi, hogy a nemzetközi enyhülés és a lezserelés folytatása érdekében konkrét intézkedések történjenek.
- Az egyházaknak és az egyes keresztényeknek a békéért érzett fokozott felelőssége és a béke

melletti elkötelezettsége kötelességüké teszi, hogy ezt a feladatot támogassák.

- Időszerű célkitűzéseink közé tartozik az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia Madridban megrendezendő 2. utókonferenciája eredményes lefolytatásának a biztosítása, a SALT-2 egyezmény ratifikálása érdekében folytatott erőfeszítések és más akciók támogatása, melyek célja az enyhülés és a bizalomkeltés.
- Ezeket minden ember közös feladatának tekintjük, tekintet nélkül a politikai és világnézeti különbségekre, amint azt a Béke-világtanács május 10-i felhívása is kifejezésre juttatta.

A KBK delegációját fogadta Kádár János első titkár. E fogadáson a következők voltak jelen: dr. Tóth Károly püspök, a KBK elnöke, dr. Filaret, Kiev és Galicia Metropolitája, bizottsági elnök, dr. Mirejovsky főtitkár, Paulosz Mar Gregorios, az indiai, szír ortodox egyház metropolitája, dr. Karl Immer, a Rajna vidéki protestáns egyház elnöke, dr. Bartha Tibor püspök, tb-elnök, és Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke.

AMERIKÁBAN

Baráti meghívást kaptam az Egyesült Államokba, így jutottam ez év tavaszán Miami-ba. A kirándulás pontosan hetvenhét napig tartott. Mikor egyik vasárnap Miami-ban meglátogattam a First Unitarian Church-öt, helyi szokás szerint dr. Linnea Pearson lelkész a szószékről üdvözölt.

Istentisztelet után — ez ott általános szokás — a gyülekezeti teremben az egyházközség nöbizottsága feketekávéval, teával szolgál fel, s még jó félórát eldiskurálnak a hívek. A lelkész kérésére május 4-én tartottam istentiszteletet, megszámláltam a szószékről — 123 hallgatóm volt jelen.

Miami-ból a Csendes-óceán partjára látogattam, San Franciscoba. Innen közvetlen földalattal lehet az egyetemi városba, Berkeley-be jutni, ahol felkerestem a Thomas Starr King nevet viselő Unitárius Teológiát. Dr. Robert C. Kimball dékán tájékoztatott az intézet nevelő munkájáról. Panaszolta, hogy a végzős teológusok gyakran világi pályára mennek, s ez gondot okoz a lelkészutánpótlásban. A későbbiekben ezzel a problémával találkoztam a chicagói Meadville-Lom-

bard unitárius teológián is, ahol a múlt évi siklósi konferencián is résztvett dr. John C. Godbey professzor és felesége szíves vendégszeretetét élveztem. Chicagóban Donald Wheat lelkész felkérésére a Third Unitarian Church-ben prédikáltam ugyancsak százon felüli hallgatóság előtt május 11-én. Chicagóban alkalammal volt találkozni dr. James L. Adams professzorral, aki Bostonban él nyugalomban, de minden hónapban egy napot vendégelőadóként Chicagóban tölt. Ugyancsak itt találkoztam Carl R. Scovellel, a bostoni King's Chapel lelkészével, aki az elmúlt évben nálunk is járt. Ő is vendég-előadó volt a teológián. Előadása keretében egy minta úrvacsoraosztást tartott, és megkért, mint a hagyományok élő képviselőjét, vegyek azon részt. Így én osztottam a bort az istentiszteleten.

A következő hetet Sioux Cityben töltöttem dr. Jay Atkison unitárius lelkész vendégeként. Itt a First Unitarian Church-ben szolgáltam május 18-án. Kedves színlátója volt az istentiszteletnek, hogy a prédikáció előtt három gyermeket keresztelt meg Atkison lelkész.

A prédikáció előtti keresztelést nálunk is ki kellene próbálni.

Sioux Cityből New Yorkba repültem, ahol dr. Harringtonné Szántó Vilma lelkész nő várt a repülőtéren. (A kolozsvári Teológián évfolyamtársak voltunk.)

New Yorkból a Plandome-i gyülekezetet látogattam meg, ahol Anne Vendig volt kedves és fáradhatatlan kalauzom. Vele látogattuk meg dr. James M. Olsont, az Egyesült Nemzetek Szervezeténél működő unitárius képviselő vezetőjét, aki végigvezetett az Egyesült Nemzetek palotájában és ugyanott ebéden látott vendégül.

Plandomeban a gyülekezet vezetői David Osborn lelkész, továbbá Lilien és Hans Peters, valamint Richard F. Dundore és francia felesége, Paulette vendég-

szeretettel élveztem, és május 25-én a Plandome-i templomban szolgáltam, mely zsúfolásig megtelt. Ezt követően három napig a Harrington házaspár vendége voltam a festői szép Peconicban, az ottani tengeröböl partján, mely a 180 km hosszú Long Island sziget végén van, jó kétórás autóútra New Yorktól.

„Hazatérve” Miamiába, meglátogattam a magyar református templomot, ahol Nitsch Gábor lelképásztor és hitvese Ilona nagytiszteletű asszony fogadtak meleg szeretettel. Nitsch Gábor Kolozsváron dr. Kovács Lajos akkori teológiai professzortól, a mostani püspöktől tanulta az angol nyelvet. Kérte, hogy tolmácsoljam üdvözlését, amit készségesen ezúton is megteszek...

Dr. Jakab Jenő

Mindható igaz Isten — gondviselő jó Atyánk!

Hitünk szavával, szeretetünk imába foglalt sóhajával vesszük ajkunkra szent nevedet és keresünk téged ma, a vasárnap reggeli órában — mint annyi más napon, nappalaink és éjszakáink váltakozásában. Mert jó nekünk megállni munkánk, igyekezetünk sodrában egy-egy pillanatra, hogy reád gondolásunkban keressük a veled találkozást. Így mondjuk el köszönetünket életünk megtartásáért, megóvásáért és így fejezzük ki hálánkat gondviselésed minden áldásáért.

Köszönjük, hogy könnyes szemünket oly sokszor törölted le vigasztalásod erejével s tétova járásunkat eligazítottad sorsunk útjain. A lélek, a szellem világában szeretted melegével gyújtottál fényt — s ha félelem riasztotta egy-egy szép álmunk vagy nemes törekvésünk valóra válását — te oszlattad el a félelmet keltő, vihart hozó érzéseket. Elhidegülő szívünkbe sokszor adtál új érzést és vétkeink fájdalmát enyhítve reádöbentettél arra, hogy könnyelműségünk sokszor vitt

IMÁDSÁG

a tékozlások megszégyenítő ösvényeire. Aldunk ATYÁNK! —, hogy megbánásunk sóhaját lelkünk mélyén te hallottad, te értetted meg, talán még önmagunknál is előbb és megnyitottad számunkra a megtérésnek hazavivő útját. Testvérkezet kezünk felé, ölelő keblet pihenésünkre te indítottál el, te adtál nekünk — bizonyosságául annak, hogy a szeretetnek mindenek felett álló végtelen ereje van. A nagy mindenséget betöltő hatalmadat sem ellenünk, hanem javunkra fordítva — talán —, azért mutattad meg nekünk, hogy, ha megnevelés vagy harag, gyűlölet vagy rosszindulat élt bennünk s hűtlenségünkért megtagadás, hitetlenségünkért fájó keserűség jutott osztályrészünké, akkor legyen hol vigasztalást keresni, legyen hova menekülni, legyen kitől segítséget várni, legyen hol oltalmat kérni, legyen kitől megbocsátást remélni. Mindezek nélkül — úgy érezzük —, hogy gyarlóságunk

tévedései gyógyíthatatlan sebeket hagynának szívünknek mélyén! —

Mindenható igaz Isten! — gondviselő jó Atyánk! — Köszönjük, hogy intesz a jóra, figyelmeztesz a szépre és hogy szüntelenül szólsz hozzánk a lélek szavával, a lélek hangján keresztül. Fogadd kedvesen ezért gyermeki hálánkból fakadó köszönetünket. Legyen kedves te előtted, ez a mi mostani imádságos leborulásunk. Érezzük ma is, hogy a Te mindeneket fennartó és irányító gondviseléseddel —, mellyel, mint gyermekeket kapsz magadhoz — atyai terved végrehajtóivá, országod földi munkásaivá teszel minket.

Gondolatainkat és érzéseinket ez a boldog tudat hassa át és óvd, véd, ápd, őrizd mibennünk hozzád tartozásunk tudatát, hogy ez a neked tetsző és a Jézust követő élet értékeit és szépségeit teremtsé mindég újra mibennünk, ez által is szolgálva önmagunk és embertestvéreink javát, és a te nagy és szent neved örök dicsőségét.

Husztai János

Az „Erős vár a mi Istenünk” két fordítása

Rövid emlékezés József Attilára és Szabédi Lászlóra

Az idén emlékezik meg az egész magyar nyelvterület születésének hetvenötödik évfordulója alkalmával József Attiláról. A költőt joggal vallja magáénak a haladó társadalom; mi pedig a „Betlehemi királyok” írójáról azzal emlékezünk, hogy olvasóink emlékezetébe idézzük az „Erős vár a mi Istenünk” fordítását, ezzel szolgálva, hogy olvasóink a költőről teljes képet kapjanak.

Irodalmi érdekességként, József Attila fordításával párhuzamosan közöljük az unitárius Szabédi László fordítását is. Mindkét fordítás ritmusában, szótagszámában és rímelésében is teljesen eltér az énekeskönyvünkben közölt és gyülekezeteinkben énekelt „Erős várunk nekünk az Isten” szövegétől. Költői módon és formailag szigorúan hűségesen ültetik át nyelvünkre Luther Márton énekét és kísérlik meg áthidalni azokat a nehézségeket, amelyek a rendkívül tömör, sok évszázados szöveg lefordításával járnak.

A Szabédi Lászlóról való megemlékezés időszerűségét az adja meg, hogy most jelent meg a Magvető Kiadó igen szép kiadásában „Enyém ez a történelem” címen válogatott műveinek minden eddiginél gazdagabb gyűjteménye. E válogatás egyik gyöngyszeme az az elbeszélés, amelyben Szabédi László, a kolozsvári unitárius kollégiumunk nagymúltú Kriza önképzőkörének egykori elnöke, diákkorára emlékezve elmeséli, hogy egész életére és gondolkozására milyen nagy befolyást gyakorolt egyházunk későbbi főgondnokának,

a kiváló tudós Gelei Józsefnek a kolozsvári unitárius kollégiumbeli működése és tanítása.

József Attila és Szabédi László emlékét összekapcsolja életük tragikus befejezése.

Íme Luther Márton szövege két fordításának első és utolsó szakasza:

József Attila:	Szabédi László:
Erős vár a mi Istenünk, Kemény vasunk és vértünk, Ínségben együtt van velünk, Mégvált és harcol értünk.	Erős vár a mi Istenünk, és oltalom és fegyver; a bajban ő segít nekünk, mely ránk szakadt sereggel.
Kél az ősi rossz, Bajvető gonosz, Csel vad fegyvere,	A régi gonosz újra ostoroz; fegyvere merő
Erőszak övele, A földön ő az első	csalárdság s nyers erő: a földön nincs, ki bírja.

El, áll az ige igazul,
Akárki vesse-hányja.
Táborainkra száll az Úr
Szent Lelke, adomány.
Jó hír, nő, család,
Jószág, test, világ
Veszhet, vihetik
Veszendő kincseik! —
Miénk marad az ország.

Az ige rontatlan megáll
a rontók közepette,
mert oldalukon Isten áll
s szent lelkének kegyelme.
Elveszhet a rest
vagyon, hirnév, test,
fiunk, asszonyunk, —
diadalmaskodunk:
miénk marad az Ország.

Dr. Vernes Gyula

SZENT-IVÁNYI ILONA

befejezte ötéves teológiai tanulmányait, a budapesti Evangélikus Teológiai Akadémián. Közben két esztendő az oxfordi Manchester College-ban töltött. A június 20-án tartott évvizsgán dr. Groó Gyula dékán külön méltatta a mindvégig jó eredménnyel vizsgázott Szent-Iványi Ilona tanulmányi eredményét. A záróünnepségen dr. Ferencz József püspök vezetésével egyházunk küldöttsége is jelen volt.

Szent-Iványi Ilona július 22-én egyházunk vizsgabizottsága előtt az unitárius szaktárgyakból kiegészítő vizsgát tett és ennek alapján a jú-

lius 25-én tartott E. K. Tanács javasolta, hogy felszentelését az 1980. október hó 1-én Budapesten tartandó zsinatra tűzzék ki.

Szent-Iványi Ilona részt vesz július végén az IRF — Unitárius Ifjúsági Világszövetség — Klingbergben (NSZK) tartandó nyári konferenciáján.

Szovjet rabbit avattak

Az Új Élet, a magyar izraeliták lapja március 15-i számában részletesen beszámol a rabbiavatás ünnepségéről, melyen egy magyar és egy szovjet jelöltet avattak rabbivá.

Az ünnepségen részt vett Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke és dr. Pozsonyi László főosztályvezető.

Sajevics Adolf szovjet állampolgár hat évig tanult Budapesten és kitűnő eredménnyel tett tanúságot elért tanulmányi eredményeiről. Elmondotta, hogy hazatérte után a moszkvai Choralmaja zsinagóga fő-rabbi-helyetteseként kezdi meg munkásságát egy 2000 lelkes gyülekezetben.

Dr. Scheiber Sándor, az intézet igazgató professzora búcsúzott el a két felavatott új rabbitól, és kívánt nekik sikert és Istentől áldást új munkaterületükön.

LÁTOGATÁS WALESI UNITÁRIUSOKNÁL

Wales sok tekintetben hasonlít Erdélyhez, ahol kisebb-nagyobb falvakban gyülekezetek élnek egymás mellett. Keresztlányom, Hajtman Béláné, férjével, legutóbbi nagy-britanniai útja alkalmával ellátogatott a walesi tartomány egyes unitárius vidékeire, ahol a gyülekezetek közül még nem egyben ma is a vasárnapi két istentisztelet közül az egyiket angolul, a másikat ősi walesi nyelven tartják a prédikátorok. Egykoron Carmarthenben önálló walesi nyelvű teológiai főiskolájuk is működött. Ma már az oxfordi és a manchesteri teológiai fakultáson képzik lelkészutánpótlásukat.

A látogatáson készült képen Pen Rhiw gyülekezetének ősi temploma látható. Az épület külalakja istállóra emlékeztet, hiszen az üldözés éveiben még leginkább istállókból átalakított épületekben tarthattak csak unitárius istentiszteletet. Ez a gyülekezeti istenhajlék 1777-ben épült, amikor az első engedélyeket kapták az uralom uraitól, hogy önálló templomokat építsenek. A templomnak eredetileg padlása volt, de nem volt karzata. Csak a XIX. század elején bontották le a belső padlást, és építettek helyébe karzatot, a növekvő gyülekezet tagjainak befogadására.

A templom számára különleges padokat csináltattak. A padok formája arra enged következtetni, hogy minden család maga határozta meg padjainak a formáját.

Igy a padok különböznek egymástól. A szószéket a kor szokása szerint háromrészesre építették. Az egyik környező padban ül a lelkész, a másikban a gyülekezet vénei, a presbiterek. A templom tetejét gerendaszerkezet tartotta, és zsindeletet használtak. Csak 1870-ben cserélték ki a zsindeletet cserépre. A templom padlózata döngölt föld, csak az úrasztala körüli rész van padolva.

A templom külső falfelülete mentén kőpadokat láthatunk, melyek arra szolgáltak, hogy istentisztelet vagy ünnepek alkalmával a távolból jött emberek itt megpihenhessenek.

A megalakulás korai századaiban a templom egyben iskolahelyiségül is szolgált, s csak a későbbi időben tudtak önálló iskolatermeket építeni.

A walesi unitáriusok ma is erősen ragaszkodnak unitárius hitükhöz. A nagybritanniai unitáriusok évi közgyűlésein és más ünnepi alkalmakkor, az énekelni szerető walesi gyülekezetek kórusai ősi egyházi és népi énekeket adnak elő a hallgatóság nagy gyönyörűségére. A következő évi tervek szerint az 1982-es közgyűlést Walesben fogják megtartani.

Mindig örömmre szolgál velük találkozni, és szeretettel küldött üdvözlőket tolmácsolom hazai híveinknek.

Bartók Béla

UNITARIUS
TEMLOM
PEN RHIW
WALES
ANGLIA
ÉPÜLT 1777-BEN

Csillag a máglyán

A Kolozsvári Magyar Színház február elején Budapesten több darabot mutatott be. Köztük Sütő András három, egymással eszmeileg összefüggő drámáját is. *Mátrai-Betegh Béla*, a Magyar Nemzet rovatvezetője, mindegyik előadásról tanulmányzámba menő kritikát írt a Magyar Nemzetben.

Sütő András nálunk is jól ismert *Csillag a máglyán* című drámájáról írt kritikájából idézzük az alábbi megállapításokat.

— Az értelem műhelyeiben az érvek és következtetések szerszámaival és műszereivel lassan és csöndben készülő igazságot — Illyés Gyula szavával — „a hadrakelt hit” tűzel-vassal kezdi szétesőrómpolni. S e fegyveres hit eszközei a hadrakelés hagyományos fölszerelése: zord hadnagyok, zsoldosok, kémek, árulók, kivégző osztagok, besúgók, akasztófák, máglyák... végtelenül leleményesek és gyakorlottak a hitterjesztők hadrakelésében.

Szándékosan került ide Illyés Gyula kifejezése: *hadrakelt hit*. Jelző

és jelzett szó. A reformáció genfi emlékműve előtt című költeményéből való, és Sütő András drámája, mint tudható, a reformáció történelmének kezdeti idején játszódik, nagyrészt Genfben, és nemcsak akkor és nemcsak ott. Nemcsak Kálvin és Szervét vitájában, hanem mindenkor játszódik, mindenhol és minden emberek vitájában, akik szembenéznek egymással, ha igazság és hit farkasszemet néz.

— A történelem biblikussága, e különös ötvözet ragyogása látható *Harag György* rendezésében... ezek a különös ragyogások és különös árnyalások kísérik ezt az előadást is.

— És mi a biblikus abban a történelmi közlendőben, melyet a dráma mond, s a rendezése megjelenít? Biblikus egyrészt a szavak szózatossága, a szóhasználat zengzetesége, mely mindig mintha valahonnan a magasból jönne, onnan, ahol a mennydörgés születik, s az apokalipszis lovasai nyargalnak. Biblikus másrészt úgy, ahogyan ez a robaj-

lás a rendezett színpadra elhallatszik jajkiáltásokként.

— A hitet és igazságot újitó férfi teste felizzik a lángokban és hangja utolsó kiált, utolsó szavában jajszót.

— Kálvin és Szervét nem megszállott prófétaként, nem apostolként, nem prédikátorként áll szemben egymással. Egy jogásznak indult teológus és egy orvosnak végzett hittudós vitája az ő vitájuk, s a rendező megéreztetni neveltségük, tanultságuk különbözőségét. Kodifikált törvények szerint viselkedik az egyik, mereven, puritánul, száraz haragvásban. Lazán a másik, ahogyan az élő ember viselkedik, ortodox dogmáktól szabadon, természetes heterodoxiával, az emberi gondolat sokféleségének tudatában, megbocsátásra mindig készen, enyhülétesen mind a verpadig.

— S bár az írott szövegben nincs szó róla, a figurák mögé ki-kirajzódik, fel-felsejlik legalább a genfi helyszíntől távol, de ugyanebben a korban élt Blandrata György, még inkább pedig Dávid Ferenc alakja, a genfi börtön rácsozatán a dévai börtön rácának árnyéka. Talán azért, mert a rendezés egésze sugall valamit Erdélyről is, az egykoriról és a mairól.

HUSZ JÁNOS

Bemutató a Nemzeti Színházban

Németh László történelmi drámáinak hősei — gondoljunk csak például Széchenyire, Galileire, Misztótfalusi Kis Miklósról vagy a két Bolyairól — szinte állandóan perben élnek önmagukkal és a korral amelyben élnek, s ezek a benső konfliktusok mindig hiven tükrözik a történelmi erőviszonyokat is. Németh László színpadi művei általában zárt térben játszódnak, mégis mindegyik pontosan érzékelteti, hogy mi történik a falakon kívül, milyen indulatok és szenvedélyek csapnak össze a világban, milyen érdekszövevények szabják meg a szereplők sorsát.

Minderről azért írunk most, mert nagy adósságot törlesztett a Nemzeti Színház, amikor harminckét esztendői könyvbe zártság után színpadot adott Németh László már-már elfeledett drámájának, a Husz Jánosnak. Ebben a műben is, mint a szerző minden más történelmi drámájában, a hős kényszerhelyzetbe kerül és döntésre kényszerül. A tét pedig ebben az esetben sem kevés. Husz János példája ugyanis azt bizonyítja, hogy a megszerzett és kiharcolt igazságunkat csak akkor adhatjuk fel, ha magunkat is feláldozzuk, mert a megsemmisülő igazsággal együtt az ember is elpusztul.

Hatalmas történelmi tabló ez a dráma. Konstanz látszólag a templomok és kolostorok jámbor áhítatába merül, de az állandó harangzúgás

már mintha előre jelezné a máglyagyújtás pillanatát. A zsinat ítélete még meg sem született, még nem is nyilvánították makacs eretneknek Husz Jánost, de a máglya tüze már izzik a szavakban, Németh László veretes szövegében. Az író ugyanis szinte az első pillanattól kezdve sejteti az elkerülhetetlen véget, mert az adott kor egyházi és világi hatalmasságai, a konstanzi zsinat bírái nem dönthetnek másként.

Németh László általában kamaradarabokhoz szoktatta nézőit és olvasóit, ez a dráma azonban monumentális alkotás — és majd ötven szereplője van. Ez az ötven szerep azonban — anélkül, hogy a színészi teljesítmények értékét csökkentené — egy szerep szolgálatába íródott. Ez a szerep pedig Husz János, akit Sinkovits Imre személyesít meg. Az ő Husz Jánosa a terheitől szabadulni akaró, kizsákmányolt parasztok példaképe és segítőtje, harcos, határozott egyéniség, ugyanakkor szelíd szavú reformátor, aki meg akarja tisztítani az egyházat a tévelygésektől. Sinkovits Imre kitűnő érzékkel egyesíti ezt a két Husz Jánost, aki kissé értetlen csodálkozással indul a máglyahalálba, mert képtelen elhinni bírái elfogultságát és rosszindulatát. A máglya tűzcsóvája azonban kérlelhetetlenül fellobban és kezdetét veszi a későbbi reformációt megelőző hősi korszak...

Agh Tihamér

Szervét Mihály utca

Az Egyházi Képviselő Tanács legutóbbi ülésén javaslatot fogadott el, hogy tegyünk előterjesztést Budapest Főváros Tanácsának, hogy utcát nevezzen el a neves humanista, eszmetörténész és orvostól, Szervét Mihályról (1513—1553). Javaslataink támogatására felkértük a Semmelweis Orvostörténelmi Társaságot.

Dr. Antall József mb. főigazgató válaszában meleg szavakkal emlékezett meg Szervét Mihály érdemeiről, és közölte, hogy a Magyar Orvostörténelmi Társaság elnöksége külön levélben fordult a Főváros Tanácsához, támogatva az E. K. Tanácsunk javaslatát. Szervét nevének megörökítését — írta — nemcsak az egyetemes orvostörténelemben játszott szerepe teszi indokolttá, hanem az Unitárius Egyháznak a magyar szellemi életben a létszámánál lényegesen nagyobb történelmi szerepe és érdeme is.

SPANYOL NYELVEN

jelent meg az amerikai és kanadai unitárius univerzalisták új kiadványa. „Nosotros Somos Unitarian Universalists” a kezdő sorok, és főként az Egyesült Államokban és Kanadában élő spanyolul beszélő kisebbséggel kívánja megismertetni amerikai és kanadai unitárius testvéreink életét és munkásságát. Különösen magas a spanyolul beszélő lakosság száma az Egyesült Államok Mexikóval határos államaiban.

DR. MÁTEFFY GÉZA

A Magyarországi Unitárius Egyház és a Budapesti Unitárius Egyházközség igaz részvétellel gyászolja dr. Mátéffy Géza elhunytát, akit 80 éves korában május 24-én kísértünk ki a Rákoskeresztúri temetőbe. Hamvait édesapja és édesanyja sírjába helyezték.

Dr. Mátéffy Géza a Budapesti Unitárius Egyházközség újjáépítésében, de Budapest főváros és az ország közellátásának helyreállításában is elévülhetetlen érdemeket szerzett.

Még a debreceni kormány Budapestre érkezése előtt megalakult Budapest közellátási kormánybiztossága a kényszerű emigrációból hazatért, és hamar népszerűvé vált Vas Zoltán vezetésével. Helyetteseként dr. Mátéffy Géza itt kezdte meg közeleti munkásságának új szakaszát. 1945 májusában már a Közellátási Minisztérium adminisztratív államtitkára, a júniusi választásokon nemzetgyűlési képviselő. 1947-től az Országos Közellátási Hivatal elnöke.

E tisztében 1948-ban a londoni olimpiára kiküldött versenyzők és kísérők ellátásáról dr. Mátéffy Gézának kellett gondoskodnia. A Magyar Olimpiai Bizottság dr. Mátéffy Gézának fejezi ki köszönetét „azért a lelkes segítőkészségeért, amellyel az olimpiai előkészületek során, mint a közellátási hivatal elnöke, lehetővé tette, hogy olimpiai jelöltjeink a megkívánt élelmezésüket megkaphassák. Ugyanő biztosította a tatai edzőtábor olimpiát megelőző élelmezését is”. Számos gyár

nemzeti bizottsága köszönő levélben fejezte ki köszönetét azért, hogy nehéz munkájukhoz a megfelelő élelmet biztosítani tudta munkatársaival együtt.

Közeleti munkája néhány év múlva véget ért. Ettől az időtől kezdve egyre több időt és munkát tudott fordítani a budapesti gyülekezetünk gondjaira.

Ő vezette gazdasági vonatkozásban az 1968. évi zsinat idején az előkészületi munkálatokat és Filep Imrével együtt a templom helyreállításának nehéz feladatát.

Amikor egészségi állapota megrendült, akkor átadta az aktív gondnoki teendőket utódainak. Az egyházközség pedig munkája elismerésül örökös tiszteletbeli gondnokává választotta.

Egyetemes egyházunk életében 1970-től haláláig ő vezette a gazdasági ügyeket.

Megfontolt, szerény, közvetlen, szeretetre méltó egyénisége csak igaz barátokat és tisztelőket szerzett, akik meghatótt lélekkel álltak körül a hamvait befogadó sírt, egykori barátainak és munkatársainak társaságában.

Aldott maradjon emléke!

Dr. Ferencz József

DR. KALOTAI TIBOR

Kolozsvári születésű, nyomdászcsalád gyermeke. Iskoláit az unitárius elemi iskolában és az UNITARIUS KOLLEGIUM-ban végzi. Érettségi után a budapesti Orvostudományi Egyetemre iratkozik, diplomát szerez. Később a kolozsvári klinikán dolgozik, hol tanár-

segédként éri a második világháború befejezése és ABONY nagyközség orvosa lesz.

Új környezete lesz igazi otthona. Abonyban 35 év orvosi szolgálat után megy nyugdíjba, de haláláig mint nyugdíjas is dolgozik. Rendelőjét megtartja és betegek rendelkezésére áll. Közben, a 35 év alatt beosztást vállal hol a szolnoki, hol a ceglédi kórházakban s életének hosszú időn keresztül van olyan időszak is, amikor heti három nap hol az egyik, hol a másik kórházban dolgozik.

Nagy elfoglaltsága mellett mindig tud időt szakítani arra, hogy művészi szenvedélyének éljen. Fest, rajzol s alkotásaiból nem egy kiál-

lítást rendez Abonyban és Szolnok megye más helyein. Akvarelljei, grafikái és olajfestményei a szakemberek körében is elismerést váltanak ki.

Unitárius egyházunknak az 1948-as újjáalakulás óta közgyűlési, majd zsinati tagja és egyháza iránti szeretete és áldozatkészsége elismeréséül az 1977-es Zsinat örökös tagjának választja. Azonban nemcsak az egyetemes egyház életében vesz aktívan részt, hanem a szórványegyházban is, mint, annak presbitere. Szolnokon vagy Cegléden tartott istentiszteleteinkről csak akkor hiányzik, ha egészségi állapota nem engedi, vagy orvosi ügyeleti szolgálata tartja távol. És nincs olyan bárhol végzendő renoválási, felújítási munka egyházközségeinkben az ország területén, melynek anyagi támogatásából nem vette volna ki példamutatóan részét.

Szép és tartalmas földi élete után 70 évesen helyezték örök nyugalomra a Farkasréti temetőben édesapja sírjában ez év június 13-án dr. Ferencz József püspök, Huszti János közügyigazgató lelkészi valamint Nagy Sándor kántori szolgálatával. Hitvese, gyermeke, menyé és unokája mély gyászában nemcsak az egyház őszinte részvételével osztozunk, hanem az egyházat ért veszteség fájdó tudatát is érezzük. Sírjánál a végső búcsú pillanatában, az örökélet hitének meggyőződésével idéztük Jeremiás próféta (33. r. 6. v.) „...hozok néki kölest és orvosságot, és meggyógyítom őket és megmutatom nekik a békesség és hűség kincsét.”

Huszti János

Külföldi hírek

Homoródszentmártonban, a Gellérd Imre halálával megüresedett állásba dr. Kovács Lajos püspök Kaszoni József bázodújfalui-körispataki lelkészi nevezte ki. Neiktatására később kerül sor.

Dr. Kovács Lajos püspök Bagyonban április 27-én beiktatta lelkészi állásába Rezi Elek korábbi kolozsvári segédlelkészt.

Szekely János korábban kidei lelkészt dr. Kovács Lajos püspök beiktatta május 11-én a Mátyás György nyugdíjba menetelevel megüresedett kőkösi egyházközségbe.

Homoródvárosfalván (lelkésze Farkas László) május 18-án szép templomi ünnepség keretében vette a gyülekezet használatba a megújított templomot. Az ünnepségen dr. Kovács Lajos püspök szolgált.

Az amerikai unitárius univerzalizisták *World* című lapjában J. I. Daniel nyugalmazott lelkész felhívja a figyelmet arra, hogy a gyengébb anyagi körülmények között levő gyülekezetek, melyek anyagi okok miatt nem tudnak megfelelő fizetéssel foglalkozású lelkészt alkalmazni, hívjanak meg 65. életévüket betöltött, nyugatomba vonult, de még munkaképes férfi és nőlelkészeket, akik meg néhány évig jó szolgálatot végezhetnek gyülekezeitekben.

A szentgerlei nemrégiben szépen renovált unitárius templom tornyának a harangok feletti felső részét a tavaszi vihar levitte. Szerencsére emberéletben nem esett kár, mert a faanyag összetörve a templomkertbe esett. Az anyagi kár igen jelentős.

Dr. Báro József ny. városfalvi lelkész 89 éves korában Szekelyudvarhelyen elhunyt. 56 esztendőn át szolgált Városfalva unitárius gyülekezetében. Halálát Városfalván helyezték örök nyugalomra. 16-án dr. Kovács Lajos püspök szolgálatával. A környékbeli papok palástos seregbe tisztelték az egyik legidősebb szolgálatos sírjánál. A temetésen jelen volt dr. Barabássy László főgondnok is. Fia, Báro József keresztúri esperes, és a veje, Nagy Ferenc segésvári lelkész, és a népes család gyászában őszinte szívvel osztozunk.

Dr. Gombos Sámuel júli 3-án 81 éves korában Bécsben elhunyt. Egykoron vezető tagja volt a Prassat Sámuelről elnevezett unitárius diákok egyesületének.

MEGHÍVÓ

A MAGYARORSZÁGI UNITÁRIUS EGYHÁZ KÉPVISELŐ TANÁCSA és a BUDAPESTI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG PRESBITERIUMA 1980. augusztus 25-én — hétfőn — du. 5 órai kezdettel a Nagy Ignác u. 4. sz. a. I. e. gyülekezeti teremben együttes ülést tart, melynek tárgya

**TISZTELETADÁS BARTÓK BÉLA FŐGONDNOK
70. SZÜLETÉSNAJÁN.**

Az ünnepi ülésre a két testület tagjait és az érdeklődő híveket szeretettel hívjuk és várjuk.

Dr. Gyarmathy László
főgondnokhelyettes
Dr. Kiss József
egyházközségi gondnok

Dr. Ferencz József
püspök
Husztai János
budapesti lelkész

Dr. KOVÁCS LAJOS kolozsvári unitárius püspök prédikál aug. 24-én vasárnap, a Nagy Ignác u. templomban, a de. 11 órakor kezdődő ünnepi istentiszteleten.

A budapesti gyülekezet az istentisztelet után köszönti örökös tb. gondnokát, Bartók Béla egyházi főgondnokot.

HÍREK

A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata Kocsord községről levelezőlapot jelentetett meg fekete-fehérben. A levelezőlapon többek között a kocsordi unitárius templom képe is látható.

A Diakonia c. evangélikus szemle idei első száma gazdag tartalommal jelent meg. Különleges figyelmet érdemel Péter Mártának az Evangélikus Országos Múzeum első állandó kiállításáról írt értékes beszámolója, mely hasonló törekvések elindításához nyújt útmutatást.

Teológia c. jelenik meg évente négy alkalommal a katolikusok folyóirata. Figyelmet érdemel dr. Nyíri Tamás professzor Közösség és vallásosság c. tartalmas, a külföldi eredményeket is mérlegelő tanulmánya.

Akadémiai székfoglalót tartott a Magyar Tudományos Akadémián dr. Szent-Iványi Tamás, a MTA rendes tagja. „A járványos állapotok elleni védekezés időszaki nemzetközi és hazai vonatkozásai” címmel, nagy érdeklődés mellett.

Az Agostai Hitvallás 450 éves évfordulója alkalmából a Magyarországi Evangélikus Egyház a Deák téri templomban június 15-én ünnepséget tartott, melyen dr. Ottlyk Ernő püspök prédikált és dr. Káldy Zoltán püspök, elnök tartott előadást. Szokolay Sándor: Confessio Augustana című kantátáját ösbemutató keretében mutatták be a szerző vezényletével. Az ünnepélyen egyházunk képviselői is részt vettek.

Az Ökumenikus Tanács elnöksége legutóbbi ülésén elhatározta, hogy új ökumenikus énekeskönyvet fog kiadni, és a szerkesztés munkáját a Református Sajtóosztályra bízta.

Az új országgyűlésben — dr. Horváth Richárd váratlan elhalálása következtében hat egyházi személy maradt: dr. Bartha Tibor püspök, a református zsinat elnöke, dr. Káldy Zoltán, az evangélikus egyház püspök-einöke, dr. Várkonyi Imre kanonok, a katolikus egyházi lapok felelős kiadója, az Actio Catholica igazgatója, dr. Salgó László budapesti főrabbi, dr. Komjáthy Aladár budapesti református esperes és Biró Imre budapesti kanonok, farkasréti plébános.

Mikó István budapesti gondnok, egyházunk főgondnokhelyettese, aki Nigériában hivatalos küldetésben dolgozik közel egy esztendeje, júniusban néhány hetet szabadságon Magyarországon töltött. Látogatást tett püspökünknel és részt vett a budapesti Nagy Ignác utcai istentiszteleten jún. 22-én. Családjával együtt rövidesen visszatér külföldi munkahelyére.

Szörványszolgálat. A magyarországi evangélikus egyház az 1980. évet szörvánnyelvé nyilvánította. Az egyház rendelkezésére álló adatok alapján megállapították, hogy az ország csaknem 300 települése közül egyezerben nem tudnak evangélikusokról. Felteszik a kérdést, hogy vajon ebben az ezer községben nem él egyetlen evangélikus sem? Ennek felderítése kezdik meg az idei szörványévben. E példa útmutatással szolgálhat a mi számunkra is, hogy tartsuk nyilván szörványokban élő magányos híveinket. Buzdítsuk őket egyházi lapunk olvasására. Mindenki tartsa kötelességének, hogy szörványban élő unitárius ismerősének a nevét és címét közölje a hozzá legközelebb élő lelkésznel.

Pannonhalmán máj. 31-én, Szent Benedek születésének 1500. évfordulójára emlékezve országos ünnepséget tartottak. Dr. Lékai László bíboros szentmiséje után dr. Timkó Imre megyéspüspök, egykori bencés diák prédikált, majd dr. Szennay András főapát mondott emlékbeszédet. Az ünnepségen sok egykori bencés öregdiák is részt vett.

Dr. Nagy József, a Szabadegyházak Tanácsának elnöke, baptista lelkész, részt vett a Német Baptista Szövetség Hamburgban tartott jubileumi konferenciáján, és ott felszólalásában tolmácsolta a hazai baptista egyház jókívánságait.

Unitárius Elet. A Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium 1980-ban megjelentette a belföldön kiadott napilapok, hetilapok és folyóiratok 1980. évi katalógusát. Itt lapunkról a következők olvashatók: Az Unitárius Egyház lapja. A szabadelvű unitárius vallásos felfogás gondolatkerében mozgó tanulmányokat, cikkeket közöl. Négy évszázados múltjából fakadó hagyományaihoz híven, szoros kapcsolatot tart mai életünk korszerű közösségi vonatkozású problémáival is, és igyekszik azokat az unitárius életszemlélet szemszögéből értékelni.

Vietnami katolikus püspökök Magyarországon

Joseph Marie Trinh van Can hanoi bíboros érsek vezetésével máj. 20-án vietnami római katolikus püspökök érkeztek hazánkba. A vietnami katolikus egyházi delegáció itt-tartózkodása során ismerkedik a magyar katolikus egyház helyzetével. Fogadta őket Lékai László bíboros, esztergomi érsek, találkoztak a magyar katolikus püspöki kar tagjaival és különböző katolikus intézményeket látogattak meg.

HALOTTAINK

Özv. Szász Domokosné sz. Molnár Etelka életének 90-ik évében május 22-én türelemmel viselt súlyos szenvedés után csöndesen elhunyt. Hamvait férje, Szász Domokos egykori gyulai szörványgondnokunk, egyházi tanácsos mellé helyezték örök nyugalomra jún. 12-én László Andor lelkész szolgálatával. Fia Szász János lelkész és a hátramaradtak gyászában ezúton is osztozunk.

Özv. dr. Merész Károlyné sz. Ariow Anna máj. 5-én 80 éves korában türelemmel viselt szenvedés után elhunyt. Hamvait jún. 10-én a Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra püspök és Benzer Márton és Husztai János lelkészek szolgálatával. Gyermekéi és az egész rokonság gyászában osztozunk. Hozzájáruló 1000 forintot adományoztak az Unitárius Elet javára. Köszönjük.

Kaposi Máriát, a nőszövetség egykori buzgó munkását júl. 8-án temettük az újpest-megyeri temetőben. 1944-ben a nácizmus elől egyházközségünk épületében menedéket talált zsidó származású üldözötteknek áldozatos lelkű gondozója volt. Emlékét ezért is kegyelettel őrizzük.

Békéscsabán elhunyt Oszváth András egykori békési szörványgondnokunk, 82. éves korában, jún. 9-én temette Bajor János lelkész.

Nyíregyházán jún. 13-án eltemette Bajor János lelkész Bomhár Jánost szörványunk buzgó tagját. Elt 83 évet.

LAPUNK F. ÉVI MÁSODIK SZÁMÁNAK MEGJELENÉSE ÓTA A BUDAPESTI EGYHÁZKÖZSÉGBEN AZ ALÁBBI HÍVEINKTŐL BÚCSÚZTUNK:

Fazekas Dávid, meghalt febr. 21-én, 87 éves korában; dr. Erdős Endre, febr. 22-én, 87 éves; Berei Miklós, febr. 27-én, 45 éves; dr. Lugossy Jenőné, Deák Erzsébet, márc. 16-án, 76 éves; dr. Imreh Sándor, márc. 24-én, 85 éves; Szent-Iványi Ágnes, márc. 27-én, 3 és fél éves; Gulyás Jenőné, Bartos Irén, ápr. 11-én, 62 éves; Kis Géza, ápr. 12-én, 78 éves; dr. Tóth Béla, ápr. 25-én, 75 éves; Bálint Kálmán, ápr. 26-án, 67 éves; Kozma András, máj. 8-án, 71 éves; Tóth Jenő, máj. 22-én, 67 éves; Cséte Márton, jún. 1-én, 87 éves; Béres Anikó, jún. 13-án, 38 éves; Szabó Rebeka, jún. 15-én, 87 éves; Molnos Bálintné, Tóth Mária, jún. 17-én, 87 éves korában. Nyugodjanak csendesen! „... a ti munkátok nem hiábavaló az Úrban”. (I. Kor. 15.58.)

Sütő Nagy László író, örökös egyházi tanácsos sírköszentelése júl. 23-án volt az Új-köztetőben. A köbevésett kopjafamintás sírkövet népes családja állta körül. A felszentelés szolgálatát Husztai János végezte.

Lapzárta után: Dr. Bartalis Ákos pest-lőrinci gondnokot aug. 5-én temettük. Munkásságáról lapunk következő számában emlékezünk.

UNITÁRIUS ELET

Laptulajdonos

a Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Ferencz József

V., Nagy Ignác u. 4. Budapest, 1055

Táv.: 113-094.

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a Posta hírlap-üzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI 1900 Budapest V., József nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámára. Évi előfizetési díj 48,— forint. Külföldre évi 60,— forint

INDEX: 25.842

80.2714/2-04 — Zrínyi Nyomda, Budapest

F. v.: Bolgár Imre vezérigazgató

HU ISSN 0133-1272